

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de
verruiming van de projectsubsidies onroerend erfgoed
 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

De projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek, educatie en publiekswerking zijn een succes omdat ze kennis omzetten in inspiratie en erfgoed vertalen naar verhalen. Ze capteren de resultaten van het onroerenderfgoedbeleid en maken deze toegankelijk voor een breder publiek. Deze instrumenten kunnen echter nog breder ingezet worden.

Dit wijzigingsbesluit verruimt de projectsubsidies en schept zo de nodige flexibiliteit om meer actoren en doelgroepen te bereiken en in te spelen op beleidsprioriteiten.

De belangrijkste wijzigingen:

- Er wordt afgestapt van de twee vaste modules (archeologisch syntheseonderzoek en educatie en publiekswerking) waarbinnen projectsubsidies aangevraagd kunnen worden. Het wijzigingsbesluit maakt het mogelijk om het aantal oproepen uit te breiden met extra thema's vanuit de beleidsprioriteiten.
- Er wordt meer flexibiliteit ingebouwd voor de lancering van de oproep en het procedurele verloop.
- De beoordelingscriteria zijn aangepast waarbij de intrinsieke kwaliteit van de projecten als criterium meer naar voor wordt geschoven.

Naast de verruiming van de projectsubsidies voorziet dit wijzigingsbesluit ook aanpassingen wat betreft de oproep Vlaamse Erfgoednetwerken. De oproep wordt facultatief gemaakt zodat er beter ingespeeld kan worden op aanwezige noden en beschikbare budgetten. Verder wordt er ook een optie ingebouwd voor de subsidiëring van bijzondere opdrachten voor Vlaamse Erfgoednetwerken.

Ten slotte wordt er ook een aanpassing voorzien van het premiepercentage voor varend erfgoed. Doel hiervan is het percentage in lijn brengen met de premies binnen het Onroerenderfgoeddecreeten een vast premiepercentage te handhaven van 40%.

Het betreft een principiële goedkeuring van het ontwerp van besluit met het oog op het advies van de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO) en de Raad van State.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Onroerend Erfgoed

ISE 1 THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED

Strategische doelstelling: 'We begeistere de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen' (Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029, p. 14)

'Erfgoedzorg vergt kennis. En door die zorg in de praktijk te brengen kunnen we er weer uit leren. Kennis en praktijk gaan dus hand in hand. Via gericht onderzoek én door terreinervaringen maken we werk van kennisopbouw en zetten we in op de mensen en middelen die daarvoor vereist zijn.'

Operationele doelstelling: 'We spelen consequent de resultaten uit van onze beheerspraktijk om erfgoedgemeenschappen te begeistere.' (Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029, p. 14-15)

'De projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek, educatie en publiekswerking zijn een succes omdat ze kennis omzetten in inspiratie; we willen dergelijke instrumenten nog ruimer inzetten door ze naar andere vormen van erfgoedzorg door te vertalen, vanaf de inventarisatie tot het opleveren van werven.'

Operationele doelstelling: 'We spelen Vlaamse Erfgoednetwerken uit als referentiepartner om Vlaams erfgoed te promoten en te ontsluiten'

'Deze Vlaamse Regering wenst verder in te zetten op een beleid waarbij op een exemplarische manier zorg wordt gedragen voor onze meest waardevolle erfgoedlocaties, en waardevolle plekken ook opengesteld worden voor het brede publiek. De ambitie is te komen tot een netwerk van toegankelijke en levende erfgoedsites die het verhaal van Vlaanderen vertellen. We willen de Vlaamse Erfgoednetwerken ook laten bijdragen aan een beleavingscentrum rond de Vlaamse geschiedenis en cultuur.'

Strategische doelstelling: 'We leggen de focus op mensen'

'Het erfgoedbeleid vertoont van oudsher een sterke mate van juridisering, bureaucratisering, instrumentalisering en een neiging tot micromanagement die niet altijd in verhouding staan tot de beschikbare mensen, middelen en tijd, en die niet altijd motiveert. We ambiëren een omgekeerde beweging en werken alle mogelijke drempels weg.'

Operationele doelstelling: 'We optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen'

- Initiatief: 'We brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten (inclusief premiepercentages)'

'Door de wildgroei aan verschillende premies is het premiesysteem weinig transparant met een grote administratieve last. Daarom schaffen we alle uitzonderingen af en vervangen die door twee regimes: 40% voor private eigenaars, 60% verhoogde premie voor de huidige categorieën. We optimaliseren de erfgoedlening.'

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaand voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd waar nodig aangepast aan het taal- en wetgevingsadvies nr. nr. 2025/455 van 5 november 2025.

De Inspectie Financiën heeft gunstig advies verleend op 10 november 2025. Het bijgaand voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast conform de technische opmerkingen van het advies.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

De beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029 stelt een verruiming van de projectsubsidies syntheseonderzoek archeologie en educatie en publiekswerking voorop. Dit initiatief van Vlaams minister Ben Weyts wil van de projectsubsidies een flexibel instrument maken om zo meer actoren, doelgroepen en types erfgoed te kunnen bereiken.

Een aanpassing van het Onroerenderfgoedbesluit is nodig om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken. Om het instrument breder toegankelijk te maken wordt de beperking tot de huidige vaste twee modules (archeologisch syntheseonderzoek en educatie en publiekswerking) opgeheven en kunnen er jaarlijks vanuit de beleidsprioriteiten van de minister of maatschappelijke thema's meerdere oproepen gelanceerd worden. Om dit te realiseren wordt de aanvraag- en selectieprocedure voor projectsubsidies via oproep in dit voorstel van besluit generieker geformuleerd. Specifieke bepalingen (thema, premiepercentage, selectieprocedure, lanceringsmoment, ...) worden geregeld in de projectoproep (via ministerieel besluit).

De kwaliteit van de projectvoorstellen staat in dit wijzigingsbesluit centraal. De beoordelingscriteria werden geherformuleerd om overlap weg te werken, een transparante beoordeling te faciliteren en inhoudelijke kwaliteit van de projecten te laten primeren.

Naast de nieuwe verruimde projectsubsidie na oproep voorziet dit besluit een tweede mogelijkheid om een projectsubsidie toe te kennen op initiatief van de minister. Zo is er een nood om vanuit de beleidsprioriteiten te kunnen inspelen op uitzonderlijke, onvoorziene of urgente situaties en snel de nodige subsidies te kunnen toekennen.

Buiten de verruiming van de projectsubsidies worden er in dit wijzigingsbesluit ook enkele andere zaken meegenomen. In het Varend erfgoedbesluit worden de verhoogde premiepercentages voor onderhoud en beheer geschrapt en wordt dus één vast premiepercentage van 40% gehanteerd.

Ten slotte wordt het besluit van de Vlaamse Regering van 2 februari 2024 over Vlaamse erfgoednetwerken aangepast om de oproep Vlaamse Erfgoednetwerken facultatief te maken. Zo kan de minister, gebaseerd op aanwezige noden en beschikbare budgetten, de overweging maken om een oproep te lanceren. Er wordt ook de optie ingebouwd om een hoger premiepercentage te hanteren voor de subsidiëring van uitzonderlijke opdrachten voor Vlaamse Erfgoednetwerken.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1 en 2

Het opschrift van hoofdstuk 10, afdeling 3 en artikel 10.3.1 worden gewijzigd zodat het verschil met de procedure in de nieuwe afdeling 3/1 duidelijk is.

Artikel 3

Wijziging van artikel 10.3.2. van het Onroerenderfgoedbesluit.

Dit artikel verruimt de scope van de projectsubsidies. De scope wordt generieker geformuleerd en uitgebreid met oproepen die passen binnen de beleidsprioriteiten. Het thema, de doelstelling en doelgroep wordt in de projectoproep bepaald.

Daarnaast wordt ook geëxpliciteerd dat het project betrekking moet hebben op het beleidsveld Onroerend Erfgoed (cfr. artikel 13 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie).

Artikel 4

Opheffing van artikel 10.3.3. van het Onroerenderfgoedbesluit.

De inhoud van artikelen 10.3.3. en wordt geïntegreerd in artikel 10.3.6., vandaar dat deze artikelen worden geschrapt. Artikel 10.3.6. bepaalt de elementen die de minister dient te regelen in de projectoproep, waaronder het subsidiepercentage, het minimum- en maximumbedrag,

Artikel 5

Wijziging van artikel 10.3.4. van het Onroerenderfgoedbesluit.

Paragraaf 1 van het artikel wordt aangepast en maakt het minimale en maximale premiepercentage gelijk voor alle oproepen. Artikel 10.3.4. stelt ook dat het subsidiepercentage en de subsidiabele en niet-subsidiabele projectkosten bepaald worden in de projectoproep.

Artikel 6

Opheffing van artikel 10.3.5. van het Onroerenderfgoedbesluit.

De inhoud van artikelen 10.3.5. wordt geïntegreerd in artikel 10.3.6., vandaar dat deze artikelen worden geschrapt. Artikel 10.3.6. bepaalt de elementen die de minister dient te regelen in de projectoproep, waaronder het subsidiepercentage, het minimum- en maximumbedrag,

Artikel 7

Wijziging van artikel 10.3.6. van het Onroerenderfgoedbesluit.

In het aangepaste artikel 10.3.6 wordt bepaald dat de minister projectoproepen kan lanceren voor projectsubsidies. Het jaarlijkse ritme wordt verlaten. In de projectoproep bepaalt de minister de essentiële elementen van de projectoproep en de selectieprocedure. De projectoproep bevat op die

manier het volledige 'selectiereglement' en spelregels naar voorbeeld van de procedure voor erfgoedpremie via oproep. De huidige verplichte elementen in de projectoproep worden behouden en aangevuld met de mogelijkheid om bijkomende modaliteiten te kunnen regelen. Belangrijk is ook dat naargelang de aard van het thema per oproep meer flexibiliteit wordt ingebouwd: de minister kan de procedurekalender bepalen, bijkomende beoordelingscriteria, en ook de specifieke selectieprocedure bepalen.

Artikel 8

Wijziging van artikel 10.3.7. van het Onroenderfgoedbesluit.

Dit artikel verlaat de vaste termijn voor het indienen van een aanvraagdossier en koppelt die aan de 'kalender/deadlines' die in de oproep zijn bepaald. Hier worden ook de modaliteiten voor het aanvraagdossier en de ontvankelijkheid van projecten verduidelijkt.

Het agentschap controleert in de ontvankelijkheidsfase de deelnemingsvoorwaarden en de volledigheid van de aanvraag. Als er stukken ontbreken dan kan het agentschap die ontbrekende stukken opvragen en de termijn daarvoor bepalen. De termijnen hiervoor worden bepaald in de projectoproep.

Artikel 9

Wijziging van artikel 10.3.8. van het Onroenderfgoedbesluit.

De beoordelingscriteria worden in het aangepaste artikel niet meer per module, maar generiek geformuleerd. De criteria werden aangepast en scherper gesteld om overlap weg te werken en inhoudelijke kwaliteit als hoofdcriterium naar voor te schuiven. De minister kan in de projectoproep de criteria verduidelijken of bijkomende criteria bepalen.

Artikel 10

Wijziging van artikel 10.3.9. van het Onroenderfgoedbesluit.

De minister neemt de uiteindelijke selectiebeslissing en heeft hierbij de mogelijkheid om in functie daarvan de ontvankelijke projectvoorstellen voor te leggen voor advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed of een daarvoor speciaal samengestelde jury in functie van het thema van de oproep. Er wordt meer moduleerbaarheid ingebouwd. Dit maakt het mogelijk om een selectieprocedure op maat van het thema of de scope van de opdracht te bepalen.

De specifieke selectieprocedure en in voorkomend geval de samenstelling, werking en organisatie van de jury worden bepaald in de oproep.

Artikel 11

Wijziging van artikel 10.3.10. van het Onroenderfgoedbesluit.

Na de beoordeling van de ontvankelijke projectvoorstellen, beslist de minister welke projecten er geselecteerd zijn. De projectindieners worden hiervan op de hoogte gebracht.

Aan de geselecteerde projecten kent de minister een projectsubsidie toe. In de toekenningsbeslissing worden dan ook het maximale subsidiebedrag en de concrete deadlines vastgelegd. Daarnaast kunnen er ook specifieke modaliteiten over de uitbetaling van de subsidie of de uitvoering bepaald worden.

Artikel 12

Invoeging van een nieuw artikel 10.3.10/1 in het Onroerendergoedbesluit.
Conform artikel 71, §3 BVCO bepalen we de gevallen waarin voorafgaand advies IF vereist is.

Artikel 13

Wijziging van artikel 10.3.11. en 10.3.12 van het Onroerendergoedbesluit.

In de oproep kunnen de algemene modaliteiten met betrekking tot de rapportering bepaald worden. Deze bepaling laat toe dat per geselecteerd project die modaliteiten verder verfijnd kunnen worden indien nodig. Het kan bijvoorbeeld gaan om tussentijdse rapportage over de mijlpalen in het plan van aanpak.

De uitvoeringstermijn wordt bepaald in toekenningsbeslissing. Het artikel 10.3.12 wordt in die zin aangepast. Het project kan maximaal met één jaar verlengd worden na het indienen van een schriftelijk verzoek tot verlenging.

Artikel 14

Wijziging van artikel 10.3.13. van het Onroerendergoedbesluit.

De inhoud van artikel 10.3.14 wordt hier ingevoegd en regelt het toekennen van het voorschot en de bepalingen over de uitbetaling van de subsidie en berekening van het saldo.

De terminologie wordt in de lijn gebracht met de andere subsidie-instrumenten ('eindverslag' wordt 'eindrapport'). Hiermee wordt ook verwarring vermeden met de term 'eindverslag' in het kader van het archeologisch traject in Hoofdstuk 5 van het Onroerendergoeddecreet.

De deadline voor het inhoudelijk eindrapport en financieel eindrapport wordt bepaald in de toekenningsbeslissing. Het artikel wordt in die zin aangepast. Daarnaast wordt ook verduidelijkt dat uit de gedetailleerde financiële afrekening moet blijken of afleesbaar zijn waarvoor de kosten werden aangewend.

Tot slot wordt ook de mogelijkheid ingeschreven dat het agentschap verduidelijkingen kan opvragen.

Artikel 15

Opheffing van artikel 10.3.14 en 10.3.15 van het Onroerendergoedbesluit .

Artikel 10.3.14 wordt ingekanteld in artikel 10.3.13. Het is namelijk duidelijker dat de regels over het voorschot voorafgaan aan de regels over het saldo.

Inhoudelijk overlapt artikel 10.3.15 (grotendeels) met artikel 10.3.13. De inhoudelijke rapportage maakt immers deel uit van het inhoudelijk eindrapport dat moet ingediend worden in functie van het uitbetalen van het saldo. Als mijlpalen niet volgens plan werden behaald is het ook logisch dat dit deel uitmaakt van het inhoudelijk eindrapport en dit daarin geduid wordt. Artikel 10.3.13 bevat ook de mogelijkheid om bijkomende verduidelijking op te vragen over het inhoudelijk eindrapport. Artikel 10.3.15 wordt daarom opgeheven.

Artikel 16

Invoeging van een nieuwe afdeling 3/1 in hoofdstuk 10 van het Onroerendergoedbesluit.

Naast de nieuwe verruimde projectsubsidie na oproep voorziet dit besluit een tweede mogelijkheid om een projectsubsidie toe te kennen. Zo is er een nood om te kunnen inspelen op uitzonderlijke, onvoorziene of urgente situaties en snel de nodige subsidies te kunnen toekennen. In dergelijke gevallen gaat het om een specifiek project en is een selectie na oproep niet aan de orde en kan een specifiek subsidiepercentage vereist zijn voor de haalbaarheid van het project. Voorheen kon in dergelijke situaties via een rechtsgrond in het uitgavendecreet een subsidie toegekend worden. Ten gevolge van de vraag van de minister van Begroting en Financiën en de Inspectie van Financiën om hiervoor een reglementaire basis te voorzien, schrijven we deze mogelijkheid in in het Onroerendergoedbesluit in een nieuw artikel 10.3.19. Naast het voorhanden zijn van een van de voormelde situaties dient het project ook te kaderen binnen de beleidsdoelstellingen van de minister. De modaliteiten voor de subsidietoekenning wordt geregeld in de volgende paragrafen van dit artikel en zijn geënt op de procedure voor projectsubsidies via oproep.

Artikel 17

Artikel 11.1.2, derde lid bepaalt een algemeen cumulverbod tussen de verschillende vormen van ondersteuning op basis van het onroerendergoedregelgeving voorzover het gaat om dezelfde werken of diensten. De projectsubsidies via oproep worden ter volledigheid hieraan toegevoegd.

Artikel 18 tot en met 27

In het Varendergoedbesluit worden de verhoogde premiepercentages voor onderhoud en beheer geschrapt en wordt dus één vast premiepercentage van 40% gehanteerd. Daarnaast worden een aantal artikelen hieraan overeenkomstig aangepast.

Artikel 28

Wijziging van artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 2 februari 2024 over Vlaamse erfgoednetwerken.

De verplichte lancering van de oproep wordt vervangen door een facultatieve oproep. Op deze manier kan de minister in functie van effectieve noden, en binnen de perken van de begroting, afwegen of er al dan niet nieuwe Vlaamse erfgoednetwerken erkend kunnen worden

Artikel 29

Wijziging van artikel 9 van het besluit van de Vlaamse Regering van 2 februari 2024 over Vlaamse erfgoednetwerken.

Het artikel bouwt de mogelijkheid in om een apart premiepercentage te bepalen voor bijzondere opdrachten voor Vlaamse Erfgoednetwerken.

Artikel 30

Overgangsbepaling voor de projectsubsidies die verduidelijkt dat enkel oproepen die gelanceerd zijn op basis van de nieuwe regels verlopen volgens die nieuwe regels. Omgekeerd geldt dat oproepen die zijn gelanceerd werden onder oude regels, ook onder oude regels afgehandeld worden.

Artikel 31

Dit is een overgangsbepaling om te vermijden dat de nieuwe regels met betrekking tot de premiepercentages in het Varendergoedbesluit onmiddellijk van toepassing zijn op lopende dossiers.

Artikel 32

Bepaalt de datum van inwerkingstreding.

Artikel 33

De Vlaamse minister, bevoegd voor het onroerend erfgoed, is belast met de uitvoering van dit besluit.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Momenteel worden er jaarlijks projectsubsidies uitgereikt voor archeologisch syntheseonderzoek en educatie en publiekswerking. Hiervoor zijn in 2026 volgende budgetten vastgelegd: 700.000 euro (syntheseonderzoek) en 500.000 euro (educatie en publiekswerking). Naar aanleiding van de gewijzigde premiepercentages wordt er vanaf 2027 700.000 (syntar) en 750.000 euro (educatie en publiekswerking) voorzien.

De nieuw gecreëerde subsidies voor projecten met een uitzonderlijk, onvoorzien of urgent karakter evenals deze verbonden aan de subsidiëring van bijzondere opdrachten voor Vlaamse Erfgoednetwerken worden opgevangen binnen de bestaande kredieten van het beleidsveld Onroerend Erfgoed.

De Inspectie van Financiën heeft advies gegeven op 17 november 2025.

De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid, heeft zijn akkoord gegeven op 24 november 2025.

B. ESR-TOETS

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft netto geen impact op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft netto geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4 VERDER TRAJECT

Het advies van de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO) en de Raad van State worden ingewonnen na de principiële goedkeuring.

5 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, het Varend erfgoedbesluit van 27 november 2015 en het besluit over Vlaamse erfgoednetwerken van 23 november 2023, wat betreft de project- en beheerssubsidies en de onderhouds- en beheerspremies;
- 2° de Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn van te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van:
 - de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO), met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
 - de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies van de SARO geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Ben WEYTS